بەشداری نەکردن لە هەلبژاردنەکان، ڕێگەیێك بۆ

بردنەپێشەوەی خەباتی مەدەنی لە کوردستان

کامیل نورانی فەرد

دیسان گۆرەپانی سیاسی ئێران بە باسی هەڵبژاردن و بەشداری کردن و بەشداری نەکردن، بووە بە ناوەندی پێکدادانی بیر و بۆچوونە لێك جیاوازەکان. یاری و سناریۆی هەمیشەیی دەسەلاتدارانی ڕژیمیش لە پێناو گەرم داهێنانی هەڵبژاردنەکان، لە چوارچێوەی شەڕی زێڕینگەری و دەست خستنی بەشی زیاتر لەنێوان باڵەکانی وەلی فەقیە و ژێستی فریوکارانەی باڵی ریفۆرمخوازان لەسەر لێکدانەوە و مەرج دانان بۆ بەشداری کردن یان بەشداری نەکردن لە هەڵبژاردنەکان دەستی پێکردووە.
خەڵکی ئێران لەگەڵ هەڵبژاردن لە ڕژیمی ئاخوندی دا هەر لەسەرەتای هاتنە سەر کاری ئەو ڕژیمە بە بەرێوەبردنی ...

هەڵبژاردنەکانی ١٢ی خاکەلێوەی ٥٨ لەژێر ناوی "جمهوری ئیسلامی ئەرێ یا نا؟" ناسیاویان هەیە و ناوەرۆکی هەڵبژاردنەکان لە نیزامی فاشیسمی مەزهەبی بە باشی دەزانن. هەڵبژاردنێك کە بە تەواوی لەگەڵ بناغە و ئوسولی خەڵك سالاری و دیموکراسی و ئەسڵی کۆمەڵگای ئازاد لە دژایەتیەکی نەگۆر دایە و لەسەر بناغەی نیزامی دین سالاریی و قۆرغ کراو لە نێو کۆمەلێکی بچووك و بە پێی ئیدوئۆلۆژی ویلایەتی موتڵەقی فەقیە دامەزراوە.
بۆ زانین و تێگەیشتن لە ناوەرۆکی هەڵبژاردنەکان لە نیزامی ئاخوندەکاندا بە چاوخشاندێکی خێرا هەر لەسەرەتای نووسین و دارشتنی یاساکانی هەڵبژاردن دەردەکەوێ کە یاساگەلێکی سەرانسەر ناتەبا و دژ بە قانوونە باو و هاوتەریبەکان لەگەڵ دیموکراسی کراوە بە بناغەی کارکردن. لە یاسای بنەڕەتی ڕژیم پێوانەی جێگەی متمانە بوون بۆ پاڵوێراوی لە هەر هەڵبژاردنێکدا باوەر بوون و پێبەند بوونی کەسەکان بە یەك خەت و بەرنامەی دیاریکراو(خەتی ویلایەتی فەقیە) و هەروەها لە هەڵبژاردنەکانی سەرۆك کۆماری پێبەند بە یەك دین و مەزهەب و رەگەز داندراوە و کەسانێك کە لەدەرەوی ئەو بازنەیە بن، تەنانەت ناتوانن خۆشیان بپالێون. لە هەڵبژاردنەکانی مەجلیس و شۆراکانی پارێزگا و شارەکانیش ئەگەر چی بە رواڵەت ناتوانن ئەو بەربەستانە بەمجۆرە بەرێوەببەن و رایگەێنن، بەلام لە ئاکام و لە کردەوەدا کەسەکان بەو جل و بەرگە ئاخوند پەسەندە دەرازێندرێنەوە و ئەو کەسانەی کە جێگەی متمانەن و دەنگی پێویستیش دێننەوە، ناراستەوخۆ و سیستماتیك لەدوای تێپەرکردنی هەموو قۆناغ و فیلتێرەکان لەگەڵ کەسایەتیەکی ئالوگۆرپێکراو بەرەوروو دەبن و دەبنە مۆرەیێك لەسەر تەختەی شەترەنجی ئاخوندەکان. لەراستی دا فەلسەفەی دامەزراندنی ناوەندگەلی وەك شۆرای نیگەهبان و شاندی چاودێری پارێزگاکان و چاودێری ئیستسوابی و ...هتد بۆ گەیشتن بەو ئامانجانەیە. ئەگەر کەسێکیش لەبەرانبەر ئەو دام و دەزگایە بوەستێ، ناتوانێ درێژە بە کارەکانی بدا و لە لایەن دەست و پێوەندییەکانی ئەو دەزگایە دەخرێتە پەراوێزەوە.
لەهەمووش گرینگتر ئەوەیە کە ئەگەر وای دابنێین کەسێك کەڕامەت و وجوودی ئینسانی خۆی دەپارێزێ و مل بە بەربەستەکانی ڕژیم نادا، لەگەڵ شوێنێك(مەجلیس) بەرەوروو دەبێ کە کەمترین دەسەلاتی سیاسی و قانونی نییە و دەستوور و دارِشتن و چاودێری یاساکان و کاروباری کۆمەڵگا لە شوێنێکی دیکە(بەیتی رێبەری) دیاری دەکرێ و لەراستی دا نیزامی ئاخوندی مەشروعیەتی خۆی لە دەنگی خەڵك وەرناگرێ و بە پێی بناغەکانی پێکهاتەی ئەو رژیمە پێویستەێك بەو پرۆسەی مەشروعیەت دانە لە نیزامی "پیرۆزی جمهوری ئیسلامی" دا نییە. بە کورتی دەتوانین بڵێین، تێپەڕکردنی ئەو ڕێگە سەخت و دورودرێژە تەنیا بۆ گەیشتن بە شوێنی دەسپێکە.
کەوایە بەلەبەرچاو گرتنی ئەو راستیانە ئامانج لە بەرێوەبردنی شانۆی هەڵبژاردن و سەرمایەدانان لەسەر بەرێوەچوونی گەرم و گوری هەڵبژاردنەکان لە لایەن ڕژیمی ئاخوندییەوە چیە؟ جگە لە چەواشەکردنی بیروڕای گشتی ناوخۆ، ئامانج لەو شانۆیە ژێستی دیموکراتیك لە ئاستی نێودەوڵەتی و شاردنەوەی سەرجەم پێشیلکارییەکانی

مافی مرۆڤ و جینایەتەکانی لە ژێر ناوی بەرێوەبردنی هەڵبژاردنی ئازاد و دیموکراتیك و بەشداری ئازادانەی خەڵکە. کاتێك کە دامەزراوە داکۆکیکارەکانی مافی مرۆڤ و وەلاتانی جیهان وێنەی بەرێوەچوونی هەڵبژاردن و بەشداری بەربلاوی خەڵك دەبینن، ناتوانن بە شێوەیێکی جیدی و بەرفراوان فشارەکانیان لەسەر رژیمی ئێران کۆ بکەنەوە، چوونکە بە گومانی هەڵەی بەخشینی مەشروعیەت لە لایەن خەڵکەوە لە رێگەی بەشداری لە هەڵبژاردنەکان تووشی لێکدانەوەی هەڵە دەبن و سەبارەت بە جینایەتکاری و دڕندەیی ئەو رژیمە تووشی دوو دڵی دەبن.

بەسەرنج دان بەو بابەتە گەورەترین ئامانجی ئەو رژیمە، فریودانی جیهانیان و بە رواڵەت پیشاندانی دابین کردنی مافی خەڵکی وەزاڵەهاتووی ئێرانە و نە ئەوەی کە مافی بێ ئەم لاوئەو لای خەڵك سەبارەت بە هەڵبژاردنی نوێنەر و کەسانی جێگەی متمانەی خۆیان رێزی لێگیرابێ.

جێگەی سەرسوورمانە لەگەڵ ئەوەی کە زۆربەی خەباتکاران و رووناکبیران و خاوەنڕایان لەو راستیانە ئاگادارن، دووبارە تووشی گومان و دوودڵی لە پێوەند بە بەشداری کردن و بەشداری نەکردن لە هەڵبژاردنەکاندا دەبن.

هەموو جارێ بە هاتنە مەیدانی کەسێك لە بەرەی ریفۆرمخوازان گومان و وەهمەکان بەرەوسەر دەچن و ئومێد و شەپۆلی ناڕاست و هەڵە دەگوازرێتەوە بۆ نێو کۆمەڵگا، ئەویش لە لایەن کەسانێکەوە کە خاوەن پێشوونەیێکی دوردرێژی خەبات دژی رژیمی نەگۆری ئاخوندیان هەیە. دەبێ یەکجار بۆ هەمیشە ئەو راستیە قەبووڵ بکەین کە هەر جەریان و رەوتێك لەناوخۆی نیزام چ سەوز و چ بە هەر رەنگ و رووبەکی دیکە توانای ریفۆرمیان نییە و هەموو ئیدعاکارانی ریفۆرم بۆ چەندەمین جار لە تاقیکردنەوەی خۆراگری لەسەر شوعارەکانیان شکستیان خواردووە و پەشیمانی و پاشگەزبوونەوەیان لێ بیندراوە و کەوتوونەتە تاریف و زمان لووسی بۆ ویلایەتی فەقیە.

یان لە لایێکی دیکەوە بیانووی ٢ نەتەوەیی هێندێك لەشارەکانی کوردستان بۆتە ئامرازێك بۆ هاندانی بەشداری خەڵکی کوردستان لە هەڵبژاردنەکان و دەڵێن ئەگەر لەو شارانە خەڵك نەچنە بەر سندووقی دەنگدان، بەشە مافەکەیان، نەتەوەی بەرانبەر دەیبات و بەمشێوەیە مافەکانی نەتەوەکەمان پێشێل دەکرێ. جێگەی خۆیەتی ئەو پرسیارە گرینگە بکەین کە لەماوەی ٣٢ ساڵی دەسەلاتداریەتی ئاخوندەکان بوونی نوێنەرانی کورد چ ئالوگۆرێکی ئەرێنی لە ژیانی خەڵکدا دروست کردووە تا ترسی ئەوەمان هەبێ کە لەو شارە ٢ پێکهاتەییانە بەشەکەمان دەفەوتێ؟ مەگەر لەماوەی ئەو ساڵیانە کەمترین مافمان لە لایەن نوێنەرانی داندراوی رژیم وەدی هاتووە و یان دۆخی ئابووری باش بووە و لە سەرژمێری لەرادەبەدەری بێکاری لاوان و نەبوونی دەرفەتی کار لە کوردستان کەم بۆتەوە. وەلامی ئەو پرسیارە لە لایەن فەخرەدین حەیدەری نوێنەری سەقز و بانە ماوەێك لەمەوبەر لە قسەکانی لە مەجلیس بە روونی درایەوە. ناوبراو لە قسەکانی دا دانی بەو راستیە دانا کە رۆژ بە رۆژ ژمارەی بێکاریی لاوانی خوێندەواری کورد بەرەوسەردەچێ و دۆخی ئابووری لە خەراپترین حاڵەتی خۆیدایە و خەڵك بە راستی لەگەڵ کێشەی جیدی بەرەوروون و هەروەها رەخنەی لە بەڵێن و وەعدەکانی ئەحمەدی نەژاد بە خەڵکی کوردستان گرت و گووتی، خەڵك بۆ چی دەخەنە سەر کار و فریویان دەدەن؟ زۆر باشە، ئەو نوێنەرە بەرێزەی شارەکانی بانە و سەقز توانی بە هۆی درزی ناوخۆیی رژیم و شەر لەگەڵ رەوتی لادەر(انحرافی) رەخنە لەئەحمەدی نەژاد بگرێ و سەرجەم نەهامەتی و کێشەکان بخاتە ئەستۆی ناوبراو کە لەراستیدا تەنیا ئەو هۆکاری هەموو کێشەکان نییە و توانی کێشەی خەڵك لە مەجلیس باس بکات، ئایا ئیتر لەدوای ئەو قسانە دەرووێکی رەحمەت بەرەورووی خەڵك دەکرێتەوە و کێشەکان یەك لەدوای یەك چارەسەر دەبن؟ بە بڕوای من ٣٢ ساڵ تەمەنی دەسەلاتداریەتی ئاخوندی بە باشی دەتوانێ وەلامی هەموو پرسیارەکان لەوبارەوە بداتەوە.

بە هەر حاڵ نابێ گومانمان هەبێ لەسەر سداقەت و شەرافەتی هێندێك لە نوێنەرانی رێگەپێدراو لە مەجلیس و ئۆرگانەکانی دەسەلات، بەلام وەدی هاتنی داواکانی مەشروعی خەڵك لە لایەن نوێنەرانەوە لە شوێنێك بە ناوی مەجلیس قسەیێکی هەڵە و پووچە، لەبەر ئەوەی کە ئەو بینایە لە بناغەوە وێرانە و ئەوە راستیەکە لەماوەی ساڵیان دەسەلاتداری رژیم دەرکەوتووە. پێشوازی و پروپاگەندە بۆ فریوکاری هەڵبژاردن خەیانەتە بە متمانەی خەڵك و یارمەتیدەرە بۆ مانەوەی دەزگای سەرکووت و جینایەتی رژیمی ئاخوندی.

بەڵێ، بانگەشە و پروپاگەندە بۆ هەڵبژاردنەکان لەژێر هەر ناوێك و بە هەر ئامانجێك لە نیزامی ئاخوندی و دەسەلاتداری ئەو رژیمە کارێکی ناراست و دوور لە لوژیکە.

ئەمرۆ کە بەستێنی بەرەوپێش بردنی خەباتی مەدەنی، بە هۆی ماندووی نەناسی و بەرەوسەر چوونی زانیاری و وریایی گشتی ، زیاتر لە رابردوو لەبارە و سەرەڕای فشارەکانی دەسەلات، خەڵك بە بەردەوامی و لەرێگەی جۆراوجۆر خەباتی مەدەنی لە چوارچێوەی نافەرمانیە مەدەنیەکان و پەرەدان بە هەڵسوورانی NGO کان بەرەوپێش دەبەن. بەشداری نەکردن لە هەڵبژاردنەکان وەك رێگەکارێك بۆ بردنەپێشەوەی خەباتی مەدەنیش دێتە ئەژمار. مەیدانی هەڵبژاردنەکان کە رژێم زۆری پێویستە بۆ وەرگرتنی مەشروعیەت لە ئاستی نێودەوڵەتی و پیشاندانی بەشداری بەربلاوی خەڵك لە هەڵبژاردنەکان، جێگەی خۆیەتی بە باشترین شێوە لە لایەن خەڵکی وریا و

ئازادیخوازی ئێران ئەو دەرفەتە کەڵکی لێوەرگیردرێ و ببێتە مەیدانێك بۆ بردنەپێشەوەی خەباتی مەدەنی و بە بەشداری نەکردن لە هەڵبژاردنەکان بە کردەوە پیلانەکانی رژیمی ئاخوندی پووچەڵ بکرێتەوە و مافی بێ ئەم لا و ئەولای بەشداری نەکردن لە هەڵبژاردنەکان کەڵکی لێوەرگیرێ.

بە دڵنیاییەوە خەڵکی کوردستان ئەزموونی ۲۳ی بانەمەریان لەبیرنەکردووە کە لە یەکێتیەکی کەم وێنەدا سەرانسەری کوردستان چوویە ناو مانگرتنێکی گشتیەوە. خەڵکی کوردستان ئەزموونی بە نرخیان لە خەباتی مەدەنی دا هەیە و وەك پێشەنگی ئەو جۆرە خەباتە لە سەرانسەری ئێران دەناسرێ. جێگەی وەبیرهێنانەوەیە کە ئەو یەکێتی و هاوپەیوەندییە بەرچاوە باقی نەتەوەکانی ئێرانی تووشی سەرسوورمان کرد و لەهەمان کاتدا ئافەرین و دەستخۆشیان لە خەڵکی کورد کرد. لە لایێکی دیکەوە زەربەیێکی گورجوبر لە جەستەی رژیمی ئاخوندی درا و بەسەرنجدان بە ترس و دڵەراوکێی لەرادەبەدەری رژیم لە یەکێتی و هاودەنگی خەڵك ، مانگرتنی گشتی کوردستان بە بۆنەی ئیعدامی ۵ زیندانی سیاسی لە ۱۹ی بانەمەر پەیامێکی زۆر روون و هەرەشەئامێز نێردرا بۆ دەسەلاتدارانی ئێران. رژیم زیاتر لە هەر شتێکی دیکە ترسی لە یەکێتی و هاوفکری خەڵك هەیە و تووشی لەرزین و سەرلێشێواوی لە چۆنیەتی هەڵسووکەوت لەگەڵ دۆخی پێشهاتوو دەبێ. پێویستە خەڵکی کوردستان لە هەر دەرفەتێك بۆ دووبارە کردنەوەی ئەو ئەزموونە سەرکەوتوویە کەڵك وەرگرن و پێشەنگی خۆیان لەوشێوە خەباتە لە ئاستی ئێران سەر لەنوێ بسەلمێننەوە.

ئەوە بەرپرسیارەتیەکی گرینگە و هەر تاکێکی کۆمەڵگا لەراست جێبەجێ کردنی بەرپرسیارە. هیچ بیانوویێك بۆ خۆدزینەوە لەو بەرپرسیارەتیە جێگەی قەبووڵ نییە. هەر جۆرە فشار و بەربەستێك لە لایەن رژیم نابێ لە پێناو بردنەپێشەوەی ئەو خەباتە، خەڵك تووشی دوودڵی بکات و ئەوە راستیەکە کە ئازادی و گەیشتن بە ئامانجەکان نرخی دەوێ و بۆ گەیشتن بە ئامانجەکانمان دەبێ ئەو نرخە بدەین.